

Dunai Tamás

Kultgyanús sablonok

(Futaki Attila – Nikolényi Gergely: *Spirál. Magvető, 2008*)

A *Spirál* a modern magyar képregény eddigi egyik legnagyobb és egyben legbátrabb vállalkozása. Az előbbi jelző nem szorul különösebb magyarázatra, hiszen a kötet a Magvető gondozásában jelent meg. De mitől bátor? Mert a *Spirál* köszönőviszonyban sincs a mainstreammel: ez ugyanis egy valódi art-képregény, egyedi látványvilággal, atipikus dramaturgiával, sok-sok erőszakkal és számos David Lynchet idéző pillanattal, s mint ilyen, a magyar

piacon csaknem eladhatatlannak tűnik (még jó, hogy franciáiban is kiadják).

Annak ellenére, hogy a *Spirál* Futaki Attila első teljes képregényalbuma, a rajzoló korántsem számít kezdőnek a szakmában. Felbukkantak már munkái a *Beszélőben*, az ingyenes *Robam magazinban*, valamint nemrég a *ZAP képregény-antológiában* is. Egyre kiforrottabb stílusa nem csak hazai, hanem nemzetközi szinten is egyedinek számít. Realista, szürkés-barnás paneljai jóllehet szinte minden dinamikának híján vannak, mégis ezek adják művei esszenciáját, a borongós és depresszív hangulatot. Ennek fényében nem meglepő, hogy a *Spirál* gyönyörű, festett képein is a szürke dominál (no meg időnként a vér vöröse). Az album történetét Nikolényi Gergely jegyzi. A jórészt sablonos szövegek miatt munkája ugyan nem mérhető Futaki (világ)színvonalához, viszont sikerült egy olyan, a képregény médiumban viszonylag szokatlanak mondható forgatókönyvet letennie az asztalra, amelytől a *Spirál* valóban rendhagyóvá vált.

A történetet Adam, a kissé zavart elméjű budapesti férfi szemszögéből ismerjük meg, akit – legalábbis ő úgy véli – megcsalt a barátnője. Ennek hatására elveszti a lába alól a talajt (és vele együtt az olvasó is): nem tudja megkülönböztetni a féltékenység szülte lázálmaival a valóságtól. A *Spirál* nyolcvan oldala tehát nem más, mint a magába forduló, depressziós, fatalista főhős szakadatlan lelki őrlődése. Ezt azonban jelentősen feldobják a Lynch-hez méltó, zavarba ejtő, többféle olvasatot is megengedő pillanatok. Az aktív befogadói attitűd elvárása miatt a *Spirál* rendszeren megköveteli az odafigyelést olvasójától, már amennyiben az a kirakós valamennyi darabkáját a helyére kívánja tenni. Ügyes húzás, hogy szerzők (az utolsó oldal kivételével) sehol sem

törekcszenek teljes egyértelműségre, és az olvasóra bízzák, miként értelmezi az egyes jeleneteket – ettől lesz igazából élvezetes ez a klisékkel is gazdagon meghintett, olykor banálisnak ható sztori.

A *Spirál* nem cselekményes képregény, az önmarcangolás mellett csak kevés (valódi) történet kapott helyet benne. Mivel a sztori helyett a főszereplő belső vívódásán van a hangsúly, többnyire a belső monológok uralkodnak az oldalakon, amelyek egy része ugyan elnyűtt közhely, mégsem érezzük feltétlenül annak. Ennek oka, hogy zömüket Futaki ügyesen menti javarészt realista, olykor mégis szürreálisnak ható, kegyetlen és hideg képeivel, amelyekről valóban süt az energia. Így bár a dramaturgia több sebből vérzik (kidolgozatlanok egyes motívumok, míg a szenvedést bemutató töltelékoldalak hosszasan hömpölyögnek előttünk), a látvány és a hangulat ellensúlyozza az elbeszélés hiányosságait. Az, hogy a képregény a pusztán atmoszférateremtésnél nem nyújt sokkal többet, legfeljebb a más elvárásokkal érkező olvasók szemében hathat hibának. A *Spirál* ugyanis elsősorban hangulat(kép)regény. Az atmoszféra megteremtése Futaki érdeme, egyéni látásmódja és magabiztos technikai tudása nagyban hozzájárult ahhoz, hogy az album eredetiségével és színvonalával kitűnjön a hasonszőrű hazai próbálkozások közül. Az ő felfogásában egészen máshogy fest a világ (és Budapest), mint megszokhattuk: minden ijesztő, idegen, rideg és bizarr. Futaki rutinosan mesél történetet, mesteri módon mutatja be főhőse elvesztettségét, bolyongjon az akár a főváros utcáin vagy saját lelkének útvesztőiben. A statikus, kimerevített pillanatokot megörökítő, festett képek különös erővel adják vissza a főszereplő gyöttrődését és az őt körülvevő szenttelen és kegyetlen világot. Utóbbi a *Spirálban* valóban brutális. A szerzőpáros nem ismer kíméletet: a főhősre támadó huligánok Adam arcába vizelnek, mielőtt félholtra vernék, máskor meg tanúja lesz egy prostituált meggyilkolásának, ami úgy zajlik, hogy a nő vaginájába durrantanak egy pisztollyal. Budapest noir. Ha a kultstátuszt nem is merem megelőlegezni a képregénynek (döntsön róla az olvasóközönség), annyi bizonyos, hogy a potenciál – hibái ellenére – megvan benne: mind témáját, mind a megvalósítás színvonalát tekintve mérföldkő a médium hazai történetében.

A *Spirál* mindent összevetve egy kicsit zavaros és meglehetősen hatásvadász, mégis rendkívül impozáns darab. A Nikolényi által összetákolt, kissé törekeny alapzatra Futaki egy igencsak masszív, erőttől duzzadó felépítményt húzott fel: a rajzoló van annyira tehetséges, hogy képei elvigyék a hátukon a képregényt. Amennyiben letesz még egy-két hasonló színvonalú művet az asztalra, biztosnak látszik a helye a nemzetközi kortárs képregényirodalom legnagyobbjai közt.

